

Amalie Dietrich – ena prvih profesionalnih ornitologinj

// Petra Vrh Vrezec

1: Amalie Dietrich (1821–1891) je bila ena prvih profesionalnih naravoslovk. Zbirala je rastline, žuželke, korale, školjke, sesalce, ribe in ptice.

2: Del ogromne zbirke Amalie Dietrich
foto: Hannah McPherson

3: Herbarium Hamburgense v Hamburgu je eden največjih herbarijev v Nemčiji, saj vsebuje kar 1,6 milijona vrst. Hrani tudi akacijo (*Acacia* sp.; na sliki) in druge rastlinske vrste iz Amaliejine botanične zbirke.
foto: Hannah McPherson

Doslej smo v rubriki Portret ornitologa predstavljali sedanje in nekdanje ornitologe, ki pa so jim njihovo delo pomembno sooblikovale zveste in pogumne ženske. Nekatero izmed njih so se posvetile le delu svojega moža, druge tudi ornitologiji. Znani ameriški ornitolog Frank Chapman je o svoji vdani ženi Fannie Chapman zapisal: »Ko se mož, poročen s svojim poklicem, odloči za poroko s pravo žensko, si naloži na svoje rame zelo zahteven zakon z dvema partnerjema. Če se dva partnerja ne razumeta, nastane trikoten konflikt, ki določi, kateri od teh treh bo vdovec ali vdova. Ko pa so vsi trije v harmoniji, vsak zase lahko prejme resnični blagoslov. Jaz sem bil med temi srečneži!« Chapman je več kot 50 let delal v ameriškem prirodoslovnem muzeju. V prvem obdobju svoje službe je bil poslan na Florido in takrat je lahko preizkusil, iz kakšnega testa je Fannie. Na začetku te poročno-potovalne ekspedicije je ustrelil nekaj morskih vrabonadov danes izumrle podvrste *Ammodramus maritimus nigrescens*, do takrat poznanih le po nekaj študijskih preparatih. Ker je bil zaposlen s prepariranjem le-teh, je Fannie dovolil, da se preizkusi v prepariranju pogostega močvirskega stržka (*Cistothorus palustris*). Pozneje je o tem pripovedoval: »Na moje veliko presenečenje so njeni spretni prsti opravili delo tako dobro, da je bila naslednja ptica, ki jo je lahko preparirala, eden izmed redkih vrabonadov, s katerimi sem ravnal še posebno pazljivo.« Kmalu zatem je lahko preparirala tako velike ptice, kot je rjavi pelikan (*Pelecanus occidentalis*), in naslednjih 25 let je na ekspedicijah delala kot moževa terenska pomočnica.

V zgodovini je bilo kar nekaj žena, ki so podpirale in sledile svojim slavnim terenskim možem in se posvetile neromantični »umetnosti« prepariranja in gatenja živali. Vse te ženske so pomembno prispevale k napredku ornitologije. Ženske ornitologinje, ki so delale neodvisno od mož, so bile konec devetnajstega stoletja redke fenomen, še redkeje so bile ženske »zbiralke«, ki so v tistem času za potrebe zbirke znale ravnati s puškami. Današnje uspešne in pogumne ornitologinje pa k ornitološki zakladnici znanja nove ugotovitve prispevajo s pomočjo daljnogleda in teleskopa, saj je dandanašnje pobijanje ptic za potrebe zbirke moralno sporno in v večini primerov tudi nepotrebno.

Obdobje Amaliejine mladosti

Ena prvih profesionalnih naravoslovk je bila Amalie Dietrich, rojena Nelle (1821–1891). Bila je Nemka, najbolj poznana po svojem pionirskem delu v Avstraliji, kjer je deset let zbirala primerke za hamburški muzej Godeffroy.

Amalie se je izobraževala le na podeželski šoli. Bila je zagrižena bralka, nikoli pa ni slišala za besedo »naravoslovec«, dokler ni spoznala svojega bodočega moža Wilhelma Dietricha. Z njim se je začelo njeno strastno zanimanje za naravoslovje. Wilhelm je bil sin odvetnika, čigar družina se je že več generacij ukvarjala z botaniko. Čeprav se je učil za kemika, je raje zbiral naravoslovne primerke in jih prodajal lekarnam, različnim institucijam in študentom. Med kmeti je bil dobro poznan kot čarodej s čudaško na-

4

5

vado mrmranja zapletenih latinskih imen rastlin, žuželk in žab. Njegovo široko znanje je Amalie pomagalo, da je premagala strah pred njim ter z njegovo pomočjo postala prvorazredna botaničarka. Ker je bila vztrajna in odločna, je sama prepešačila več kot tisoč kilometrov po Nemčiji, Belgiji in Nizozemski. Nabirala je rastline in jih nalagala na voziček, ki ji ga je pomagal vleči njen veliki zvesti pes.

Marca leta 1848 se jima je rodila hčer Charitas Concordia Sophie. Po 15 letih težavnega zakona s sebičnim in tiranskim možem je Amalie načenjalo zdravje, zato se je odločila zapustiti svojega moža. S hčerko sta se preselili v Hamburg, kjer je razprodala svojo botanično zbirko. Tam je leta 1862 spoznala premožnega velikaša Cesarja Godeffroya, lastnika velike ladjedelniške družbe, ki je poslovala na Pacifiku. Ravno v tistem času je Godeffroy gradil zasebni prirodoslovni muzej, zato so ga nekateri takrat eminentni znanstevniki prosili, naj Amalie pošlje v Avstralijo, kjer bo zbirala material za njegov muzej. Res jo je zaposlil kot edino žensko zbiralko v svojem muzeju. Ko se je naučila ravnati s puškami, pripraviti ptice in shranjevati druge živali, je Amalie avgusta leta 1863 odplula v Brisbane v Avstraliji.

Življenje v Avstraliji

V Brisbaneu je najela hišo ob reki in naslednjih osem let marljivo zbirala naravoslovni material. Očaralo jo je naravno bogastvo Avstralije, o čemer je pisala v pismih svoji hčeri v Hamburg in v svojih zapiskih: »Kakšno svobodo uživam tukaj kot zbiralka! Nihče ne omejuje moje vneme. Hitro pozabim na neugodje zaradi vročine in komarjev, saj me na vsakem koraku obdaja veliko veselje in ob pogledu na zaklade, ki jih pred mano z zahodnega sveta še nihče ni občudoval.« Zbirala je tako rastline, žuželke, korale, školjke, sesalce, ribe in ptice.

Dietrich je v Avstraliji zbrala veliko naravoslovnih primerkov in artefaktov, ki so jih ustvarili avstralski domo-

rodci. Kot prva Evropejka je zbrala strupene gože tajpane (*Oxyuranus*), njena zbirka ptic pa je verjetno največja, kar jih lahko ustvari en sam zbiralec. Njena zbirka pajkov je osnovna referenca za avstralske pajke. Potovala je vse naokrog po Queenslandu in zbirala material. V Hamburg se je vrnila po desetih letih (1873). Živela je na Godeffroyevem domu in delala v njegovem muzeju.

Spet doma

Godeffroy je za svoj muzej ohranil najboljše primerke Amaliejine zbirke, druge je prodal muzejem po Evropi. Amalie je v Godeffroyevem muzeju delala 13 let. Kot starejša gospa je izvedela za konferenco o avstralskem naravoslovju in se je želela udeležiti. Ker je bila ženska, njen vstop ni bil zaželen. Na konferenco je prišel tudi njen znanec in prosila ga je, da ji poišče vsaj kakšen skrit sedež. Ker je poznal njeno nadarjenost, izobraženost in njen velik prispevek k naravoslovnemu znanju, jo je peljal v dvorano in posadil kar na oder k drugim znanstvenim eminencam tistega časa.

Znotraj omejenega znanstvenega kroga je bila Amalie spoštovana kot goreča zbiralka in natančna opazovalka. Evropski naravoslovci so bili navdušeni nad njeno zbirko, zato so v njeno čast poimenovali veliko število vrst (*Nortonia amaliae*, *Acacia dietrichiana*, *Bonamia dietrichiana*, *Odynerus dietrichianus*). Njene zbirke so bile podlaga za Luerssenovo knjigo *Zur Flora von Queensland* (O flori Queenslanda) in Benthamovo *Flora Australiensis*. Amalie v svojem imenu ni objavila ničesar, a njene zbirke so se ohranile v evropskih muzejih vse do današnjih dni in še vedno zbuja izzive sodobnim raziskovalcem. ●

Viri:

MEARNS, B. & MEARNS, R. (1998): The Bird Collectors. – Academic Press, San Diego.

http://en.wikipedia.org/wiki/Amalie_Dietrich

<http://adb.anu.edu.au/biography/dietrich-amalie-3412>

4: Njene botanične zbirke so bile podlaga za Benthamovo knjigo *Flora Australiensis*. Sama ni objavila ničesar, a njene zbirke so se ohranile v evropskih muzejih vse do današnjih dni.

5: V njeni zbirki ptic, ki je verjetno največja, kar jih je doslej ustvaril en sam zbiralec, je tudi orel vrste *Aquila audax* (na sliki). foto: Stewart Macdonald